

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Завдання до самостійної роботи
з навчальної дисципліни
"СТАТИСТИКА
РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ"
для студентів спеціальності
8.03050601 "Прикладна статистика"
денної форми навчання**

Харків. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015

Затверджено на засіданні кафедри статистики та економічного прогнозування.

Протокол № 9 від 27.03.2015 р.

Укладачі: Раєвнєва О. В.
Аксьонова І. В.
Мілевська Т. С.
Свидло Г. І.

З-13 Завдання до самостійної роботи з навчальної дисципліни "Статистика регіонального розвитку" для студентів спеціальності 8.03050601 "Прикладна статистика" денної форми навчання / уклад. О. В. Раєвнєва, І. В. Аксьонова, Т. С. Мілевська та ін. — Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. — 24 с. (Укр. мов.)

Подано завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни, що мають сформулювати й закріпити у студентів вміння та навички проведення статистичного аналізу регіонального розвитку.

Рекомендовано для студентів економічних спеціальностей.

Вступ

У сучасних умовах господарювання статистичні дослідження соціально-економічного розвитку регіонів необхідні для забезпечення інформацією державних органів управління, підприємств і організацій різних форм власності.

Вивчення статистики регіонального розвитку є важливою складовою сучасної економічної освіти, що пов'язано з інтеграційними процесами, зростанням взаємозалежності та взаємного впливу регіонів у соціально-економічних процесах, впровадженням міжнародних стандартів у вітчизняну статистичну практику.

Вивчення навчальної дисципліни "Статистика регіонального розвитку" необхідно майбутнім фахівцям, щоб об'єктивно оцінювати кількісну та якісну сторони соціально-економічних явищ і процесів, що відбуваються в регіонах, розробляти систему показників регіонального розвитку, застосовувати методи комплексного оцінювання соціального, економічного та екологічного становища, проводити міжрегіональні порівняння, моніторинг.

Вивчення навчальної дисципліни "Статистика регіонального розвитку", як і вивчення інших статистичних дисциплін взагалі, неможливо без здатності до самоосвіти, аналізу та пошуку необхідної інформації, безперервного навчання та самовдосконалення. На шляху до самостійного пошуку правильної відповіді майбутній аналітик здобуває необхідні навички та вміння, спрямовані на практичне використання отриманих у ВНЗ знань. Тому останнім часом основна питома вага навчального часу під час вивчення навчальної дисципліни відведена для самостійного опанування.

Вивчення навчальної дисципліни потребує, поряд із засвоєнням теоретичних положень, практичної проробки тем шляхом самостійного вирішення відповідних завдань. На вирішення цих питань та закріплення теоретичного матеріалу і спрямовані запропоновані завдання для самостійної роботи.

Самостійна робота студентів (СРС) посилює набуття компетентностей, які вони отримують в межах лекційних та лабораторних занять на основі розвитку у студентів здатностей до перманентного самонавчання, самореалізації та здібності планувати як свій час, так і своє майбутнє.

Формами проведення СРС у межах навчальної дисципліни є:

аудиторна СРС: вирішення практичних та ситуаційних завдань, презентація групових рішень;

позааудиторна СРС: підготовка до семінарських занять, вирішення завдань для самостійної роботи, підготовка до різноманітних форм контролю, що передбачає навчальна дисципліна, вивчення питань для самодіагностики до кожної теми навчальної дисципліни.

Перелік компетентностей, яких набувають студенти під час виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни:

1. Здатність до узагальнення та дослідження основних категорій регіональної статистики та регіонального розвитку:

знання теоретико-організаційних та законодавчих засад регіональної статистики;

знання сучасного теоретичного підґрунтя та законодавчих ініціатив щодо формування політики регіонального розвитку;

здатність визначати напрями вдосконалення організації та змісту регіональної статистики;

здатність формувати взаємозв'язок регіональної політики, економіки та статистичних досліджень;

сприяння створенню знань щодо основ регіональної статистики та ефективного управління ними на мезорівні;

здатність до узагальнення теоретичних, методичних та методологічних підходів регіональних досліджень.

2. Здатність до формування системи показників діагностики регіонального розвитку:

знання структури господарського комплексу регіону та основних груп показників його соціально-економічного розвитку;

здатність оцінювати тенденції регіонального розвитку за елементами структури регіону;

вміння презентувати результати статистичних досліджень.

3. Здатність до здійснення оцінювання та аналізу регіонального розвитку:

знання методів класифікації та групування регіонів за показниками соціально-економічного розвитку;

знання балансових моделей та виробничих функцій для оцінювання розвитку регіону;

знання статичних та динамічних показників оцінювання нерівномірності розвитку територій;
здатність проводити класифікацію регіонів за рівнем їх розвитку;
здатність побудови міжгалузевого балансу регіонального розвитку;
здатність використовувати виробничі функції для аналізу складових регіонального розвитку;
здатність здійснювати статичний аналіз нерівномірності розвитку;
уміння виробляти управлінські рішення на підставі узагальнення різноманітних суджень.

4. Здатність до проведення міжрегіональних статистичних порівнянь:

знання системи індексів для міжнародних та національних порівнянь регіонального розвитку;
знання методів рейтингування для оцінювання розвитку регіонів;
здатність проводити територіальні порівняння за допомогою індексного аналізу;
здатність до визначення місця регіону за показниками його соціально-економічного розвитку;
здатність виділяти серед різноманітних пропозицій щодо вирішення проблеми інформацію, яка дозволяє це здійснити.

Завдання до самостійної роботи за темами навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи регіональної статистики та регіонального розвитку

Тема 1. Поняття та організація регіональної статистики

Питання для самостійного опрацювання

1. Взаємозв'язок понять "територія" та "регіон".
2. Глобалізація і регіоналізація.
3. Система показників для характеристики регіону як квазі-корпорації.
4. Система показників для характеристики регіону як соціуму.

5. Система показників для характеристики регіону як відтворювальної системи.
6. Система показників для характеристики регіону як ринку.
7. Розвиток територіальної статистики в умовах реформування територіального управління.
8. Муніципальна статистика.
9. Детермінанти регіональної конкурентоспроможності.
10. Система показників регіональної конкурентоспроможності за концепцією М. Портера.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. На підставі теоретико-аналітичних узагальнень щодо стану та розвитку регіонів країни розробити організаційні та управлінські рішення щодо вибору оптимальної стратегії розвитку регіонів із метою покращення їх інвестиційної привабливості.

Для виконання необхідно:

1. Вибрати регіон, який буде досліджуватися.
2. Визначити на основі статистичних даних, які фактори найбільше впливають на формування основних макроекономічних показників вибраного регіону та обґрунтувати свій вибір.
3. Провести соціально-економічне дослідження стану та тенденцій розвитку регіону.
4. Провести бальне оцінювання факторів на основі методів аналізу кількісних та якісних шкал.
5. На основі проведеного аналізу запропонувати варіанти можливих стратегій розвитку обраного регіону (агресивна, оборонна, конкурентна, консервативна).
6. Розробити модель максимізації інвестицій у вибраному регіоні та спрогнозувати їх обсяг на два роки.
7. Зробити висновки та результати дослідження подати у вигляді есе.

Під час виконання завдання пропонується використовувати такі статистичні методи: аналітичних групувань; дисперсійного аналізу; аналізу структури та структурних зрушень; аналізу динамічних рядів; середніх та відносних величин; моделювання та прогнозування; експертних оцінок та ін.

Завдання 2. Виділяють такі підходи до визначення регіону рис. 1.

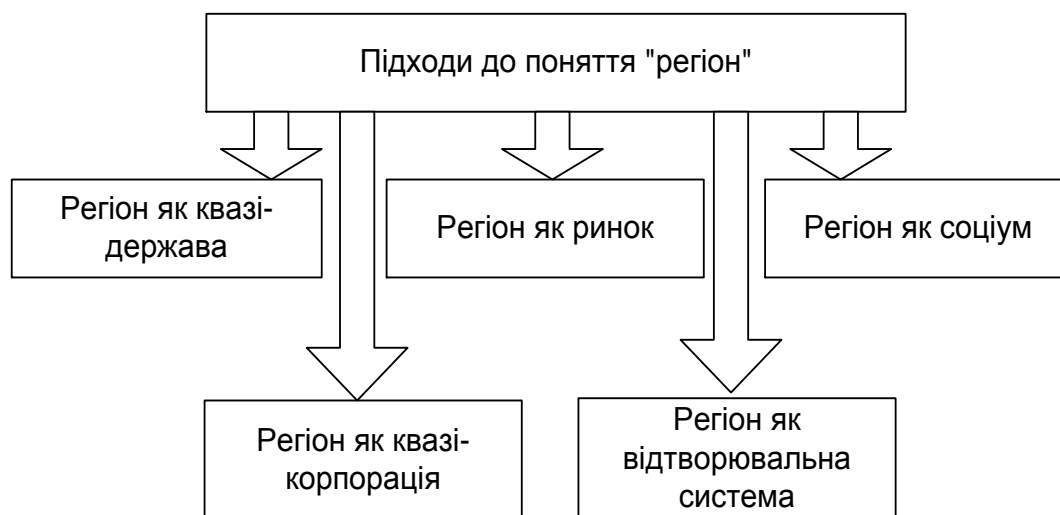

Рис. 1. Підходи до визначення регіону

Необхідно навести приклади регіонів країн світу, які можна віднести до кожного з наведених підходів. Результати віднесення (розподілу) пояснити, виходячи із визначень регіону.

Тема 2. Методологічні підходи регіонального управління та розвитку

Питання для самостійного опрацювання

1. Збалансованість економічних і соціальних інтересів як елемент стійкого розвитку.
2. Місце факторів екологічної безпеки в системі стійкого розвитку.
3. Регіональна політика України в особливих економічних зонах.
4. Внутрішньорегіональні міжбюджетні відносини в Україні.
5. Сутність теорії абсолютних і порівняльних переваг Сміта – Рікардо.
6. Теорія Хекшера – Оліна.
7. Сутність теорії "дифузії інновацій" Т. Хегерстранда.
8. Основні інституції, що беруть участь у формуванні регіональної політики України.
9. Регіональна політика стійкого розвитку США.
10. Регіональна політика країн Європи.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Теорії регіонального розвитку мають певні недоліки та переваги. Далі наведено їх список по 2 на кожну теорію. Необхідно

заповнити табл. 1, відповідно розподіливши недоліки та переваги за кожною теорією. Визначити, недоліки яких теорій покриваються перевагами інших. Указати, до яких напрямів відносяться ці теорії.

Недоліки та переваги

1. Визначення каналів зближення відмінностей розвитку країн і регіонів шляхом індустріалізації периферії і розширення обсягу ринку або підвищення рівня доступності до ринку.

2. Віднесення просторових лагів або безлічі ефектів взаємовпливу до одного зі значущих чинників поляризації і зростання економіки регіонів.

3. Ігнорування інновацій, нововведень, каналів їх розповсюдження і нових форм просторової організації виробництва.

4. Недооцінювання ролі міжнародного впливу на соціальні регіональні фактори.

5. Використання інновацій та їх розповсюдження як основного фактора зростання територій.

6. Врахування реальних регіональних факторів, особливо факторів розміщення виробництва.

7. Ігнорування зростаючої віддачі від масштабу, ефектів від масштабу ринку та недосконалої (монопольної) конкуренції, наближеної до реальності.

8. Орієнтування регіональної політики на насадження великих підприємств індустрії, які майже ігнорують специфіку регіону.

9. Ігнорування інновацій та каналів їх розповсюдження в економіці.

10. Припущення однорідності економічного простору і часу.

11. Визначення напрямку руху факторів виробництва, товарів і послуг.

12. Можливість вимірювання регіональних ефектів.

Таблиця 1

Недоліки та переваги теорій регіонального розвитку

Теорії регіонального розвитку	Модель "ядро-периферія"	Модель збіжності	Теорія полюсів зростання
Переваги 1. 2.			
Недоліки 1. 2.			

Завдання 2. У загальному сенсі стійкий розвиток поєднує економічні, екологічні й соціальні компоненти. Відповідно до цих напрямів вибрати мінімум три показники за 10 років зі статистичного збірника "Регіони України" або з сайту Державної служби статистики України.

Наприклад:

1. Валовий регіональний продукт на душу населення.
2. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел забруднення.
3. Кількість виявлених злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.

Проаналізувати їх динаміку за наведений період. Пояснити:

а) в які періоди спостерігається зростання, а в які зниження. Чи можна зростання або зниження показників прирівняти до поняття розвитку? Чому?

б) яке поєднання цих показників характеризуватиме стійкий регіональний розвиток? Відповіді обґрунтувати.

Тема 3. Статистичні показники оцінювання та аналізу регіонального розвитку

Питання для самостійного опрацювання

1. Сучасна економічна, соціальна та екологічна політика регіонів країни як основа формування системи показників регіональної статистики.
2. Проблеми безпеки країни: оцінювання на регіональному рівні.
3. Особливості системи показників регіональної статистики.
4. Соціально-економічна сутність і структура поняття сталого розвитку регіону.
5. Методика аналізу екологічної ситуації в Україні та світі.
6. Практика розрахунку ВРП у країнах СНД.
7. SWOT-аналіз, бенчмаркетинг та інші методики у вивченні ефективності регіональної економіки.
8. Загальні принципи побудови та особливості регіональних рахунків.
9. Сучасні підходи до вимірювання параметрів "тіньової економіки".
10. Економічна сутність ринкової інфраструктури регіону та завдання її статистичного вивчення.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Наявні дані за регіоном, млн грн (табл. 2).

Таблиця 2

Показники економічної діяльності регіону

Показники	Значення
Випуск товарів та послуг	1 040
Матеріальні витрати – усього	520
в тому числі амортизація	70
Недоамортизована вартість	35
Інші елементи, що входять до складу проміжного споживання	130
Податки на виробництво та імпорт	63
Субсидії на виробництво та імпорт	18
Інші чисті податки на виробництво	12
Оплата праці	220
Зміна цін, %	-3

Визначити ВВП двома методами, обсяг ВВП у постійних цінах.

Завдання 2. Маємо дані за регіонами (табл. 3).

Крім того, відомо, що витрати часу у звітному періоді порівняно з базисним знизилась на 5 %.

Визначити: валову додану вартість для звітнього та базисного періодів усього і в тому числі за виробництвом товарів; зміну валової доданої вартості за рахунок зміни затрат часу, продуктивності праці, частки валової доданої вартості у валовому випуску.

Таблиця 3

Результати економічної діяльності регіону

Показники	Грош. один.	
	Базисний період	Звітний період
1	2	3
1. Виробництво товарів та послуг,	300	250
в тому числі:		
ринкових послуг	110	122
неринкових послуг	22	7
послуг фінансових посередників	9	15

1	2	3
2. Виробництво "тіньовою економікою": товарів	800	900
послуг	100	150
3. Проміжне споживання — всього у ході ви- робництва:	450	400
ринкових послуг	75	56
неринкових послуг	30	18
послуг фінансових посередників	2	3
в "тіньовій економіці" під час виробництва товарів	110	40

Зробити висновки.

Завдання 3. Наявні дані про розподіл населення регіону за середньодушовим грошовим доходом (табл. 4).

Визначити: середньодушовий місячний дохід; модальний та медіанний доходи; децильний коефіцієнт диференціації доходів населення. Зробити висновки.

Таблиця 4

Розподіл населення за середньодушовим доходом

Середньо- душовий грошовий дохід, ум. од.	До100	100 – 200	200 – 300	300 – 400	400 – 500	500 – 600	600 – 700	700–800	800 – 900	900 – 1 000	1 000 – 1	1 100 – 1	1 200 – 1	1 300 – 1	більше 1	Усього
Чисельність населення, тис. осіб	2,9	18,5	25,5	23,4	18,8	14,3	10,7	8,0	6,0	4,5	3,0	3,0	1,7	1,8	6,1	148,2

Завдання 4. За даними табл. 5 визначити, в якому регіоні диференціація населення за доходом вище. Показати це графічно та за допомогою коефіцієнтів Лоренца і Джині. Зробити висновки.

Розподіл доходів населення за 20 %-вими групами

20 %-ві групи населення за рівнем середньо-душового доходу (x_i)	Частка доходу у сукупному доході регіону (y_i)	
	Регіон А	Регіон Б
0,2	0,104	0,080
0,2	0,152	0,133
0,2	0,191	0,181
0,2	0,238	0,245
0,2	0,315	0,361
1,0	1,000	1,000

Завдання 5. Наявні такі дані (табл. 6).

Основні показники розвитку людського потенціалу

Показники	Рівень показників
1. Очікувана тривалість життя під час народження: а) максимальна; б) мінімальна	97 33
2. Фактична тривалість життя, років	59,7
3. Фактичний рівень грамотності дорослого населення, %	70
4. Сукупна частка учнів початкових, середніх та вищих навчальних закладів у загальній чисельності, %	56
5. ВВП: а) середньодушовий обсяг ВВП у світі, дол. США; б) фактичне значення середньодушового обсягу ВВП, дол. США; в) мінімальне значення реального обсягу ВВП на душу населення, дол. США	5 120 5 000 100

Розрахувати індекс розвитку людського потенціалу і зробити висновки.

Змістовий модуль 2. Моделі регіонального розвитку

Тема 4. Прикладні методи регіональних досліджень

Питання для самостійного опрацювання

1. Практичне застосування КВЕД у регіональних дослідженнях.
2. Характеристика сучасних міжнародних статистичних класифікацій, що використовуються в регіональному аналізі.
3. Порівняльний багатовимірний аналіз у регіональних дослідженнях.
4. Використання балансів для характеристики пропорційності розвитку регіонів.
5. Регіональні баланси ресурсів (матеріальних, трудових): принципи побудови та використання в аналізі регіонального розвитку.
6. Міжгалузеві балансові моделі в аналізі економічних показників регіонального розвитку.
7. Модифікація основної схеми міжгалузевого балансу. Особливості динамічної моделі міжгалузевого балансу.
8. Спеціалізація виробництва як головний напрям підвищення ефективності діяльності регіональної економіки.
9. Геометрична інтерпретація основних характеристик виробничих функцій.
10. Виробнича функція Кобба – Дугласа в темповому записі.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Згідно з даними балансу міжрегіональних зв'язків (табл. 7), розрахувати коефіцієнти міжрегіональних зв'язків: вивезення, ввезення, використання місцевих ресурсів, забезпечення регіонів власними ресурсами, збалансування міжрегіонального товарообміну. Зробити висновки.

Таблиця 7

Баланс міжрегіональних зв'язків

Регіони вивезення, млн грн	Регіони ввезення, млн грн					Вивезення за межі регіону, млн грн
	1	2	3	4	5	
1	2	3	4	5	6	7
1	558	489	22	694	678	55
2	960	800	937	540	360	180

1	2	3	4	5	6	7
3	193	80	803	342	708	250
4	47	117	430	750	870	120
5	315	695	587	534	121	310
Ввезення із-за меж регіону, млн грн	405	180	210	50	140	—

Завдання 2. На підставі даних, наведених у табл. 8, обчислити коефіцієнти прямих і повних матеріальних витрат.

Таблиця 8

Вихідні дані для розрахунку показників міжгалузевого балансу

Галузь	Прямі міжгалузеві потоки			Кінцева продукція
	1	2	3	
1	50	60	80	60
2	25	90	40	25
3	25	60	40	35

Завдання 3. У табл. 9 наведені коефіцієнти прямих матеріальних витрат та обсяги кінцевої продукції в міжгалузевому балансі для трьох галузей.

Таблиця 9

Вихідна інформація для розрахунку показників міжгалузевого балансу

Галузь	Прямі міжгалузеві потоки			Кінцева продукція
	1	2	3	
1	0,2	0,2	0,1	50
2	0,5	0,3	0,2	0
3	0,2	0,2	0,4	30

Перевірити умови продуктивності матриці коефіцієнтів прямих витрат, обчислити коефіцієнти повних матеріальних витрат, розрахувати обсяги валової продукції галузей.

Завдання 4. Використовуючи метод суми місць, метод багатомірної середньої та метод "Паттерн", розрахувати інтегральні оцінки демографічної ситуації в регіонах та провести ранжування регіонів та їх порівняльний аналіз. За базу порівняння взяти середні значення демографічних показників у країні в цілому. Зробити висновки.

Завдання 5. За даними Державної служби статистики України проаналізувати структуру валової доданої вартості за регіонами країни за видами економічної діяльності за останні 5 років. Оцінити інтенсивність структурних зрушень у випуску ВДВ за видами економічної діяльності у Харківському регіоні та Україні в цілому, використовуючи різноманітні відповідні коефіцієнти. Шляхом попарних порівнянь оцінити подібність структур регіонів країни за видами економічної діяльності у поточному році, подати коефіцієнти подібності у вигляді матриці.

Використовуючи інформацію щодо обсягу продукції, кількість підприємств та обсягу експортованої продукції за видами економічної діяльності у Харківському регіоні, проаналізувати локалізацію та концентрацію експорту за видами економічної діяльності. Зробити загальні висновки.

Завдання 6. Слід розглянути знайдену за даними 1995 – 2015 рр. виробничу функцію валового внутрішнього продукту країни "А": $X = 2,248K^{0,404}L^{0,803}$.

Валовий внутрішній продукт країни "А" зріс із 1995 по 2015 роки у 2,82 рази, основні виробничі фонди за цей період збільшились у 2,88 рази, а чисельність зайнятих – у 1,93 рази.

Розрахувати масштаб та ефективність виробництва.

Тема 5. Статистичний аналіз регіональної нерівномірності

Питання для самостійного опрацювання

1. Показники аналізу клубної конвергенції.
2. Які показники варіації можливо застосувати для аналізу σ -конвергенції?
3. Модель Ромер – Уейла як основа моделі конвергенції.
4. Додаткові чинники, що використовуються у ході аналізу умовної конвергенції?
5. Які тести (крім тесту Морана) існують для аналізу наявності просторової залежності між регіонами?

6. Види матриць економічного "сусідства".
7. Додаткові показники нерівномірності розподілу доходів: індекси Аткинсона, Робін Гуда (Гувера), Плато.
8. Ентропія Шенона як аналог індексу Тейла.
9. Двокрокова процедура побудови моделі β -конвергенції.
10. Методи уникнення зміщення оцінок моделі конвергенції за наявністю просторових ефектів.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Застосовуючи статичні індикатори конвергенції, проаналізувати можливе зближення регіонів за показником "Капітальні інвестиції на одну особу" (зі збірника "Регіони України" або за даними сайту Державної служби статистики України) та заповнити табл. 10.

Таблиця 10

Індикатори конвергенції

Роки	Коефіцієнт варіації	Коефіцієнт Джині	Коефіцієнт регіональної асиметрії
2010			
2011			
2012			
2013			

Зробити висновок.

Завдання 2. На рис. 2 наведені розрахунки науковців Техаського університету щодо нерівномірності розподілу доходу на одного зайнятого за допомогою індексу Тейла.

Відповісти на запитання:

- а) що можна спостерігати;
- б) яка країна демонструє конвергенцію за наведеним показником, а яка – дивергенцію;
- в) у якій країні найбільш подібні доходи.

Theil Inequality Index at Country Level Aggregated by Sectors, 1995-2000

Country	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Belgium	0.0243	0.0270	0.0297	0.0284	0.0289	0.0273
Denmark	0.0115	0.0111	0.0122	0.0117	0.0118	0.0118
Germany	0.0090	0.0091	0.0099	0.0106	0.0113	0.0134
Greece	0.0530	0.0490	0.0522	0.0541	0.0497	0.0558
Spain	0.0403	0.0399	0.0397	0.0393	0.0390	.
France	0.0213	0.0224	0.0236	0.0246	0.0251	0.0234
Ireland	0.0318	0.0344	0.0316	0.0327	0.0297	0.0258
Italy	0.0510	0.0556	0.0541	0.0517	0.0494	0.0484
Netherlands	0.0112	0.0115	0.0121	0.0121	0.0126	0.0125
Austria	0.0216	0.0220	0.0234	0.0227	0.0212	0.0204
Portugal	0.0595	0.0593	0.0625	0.0602	0.0616	0.0643
Finland	0.0085	0.0088	0.0092	0.0098	0.0103	0.0110
Sweden	0.0142	0.0141	0.0154	0.0165	0.0170	0.0192
UK	0.0520	0.0460	0.0459	0.0443	0.0399	0.0395

Рис. 2. Нерівномірності розподілу доходу на одного зайнятого за допомогою індексу Тейла

Наступним кроком науковці здійснили дизагрегацію індексу на міжгруповий і внутрішньогруповий (рис. 3), групи утворювали за секторами економіки.

Theil Inequality Index at Country Level Disaggregated by Region-Sector, 1995-2000

Country		1995	1996	1997	1998	1999	2000
Germany	T^B	0.0069	0.0067	0.0065	0.0064	0.0061	0.0062
	T^W	0.0080	0.0080	0.0088	0.0094	0.0184	0.0202
	T	0.0149	0.0148	0.0153	0.0157	0.0245	0.0265
Greece	T^B	0.0005	0.0007	0.0008	0.0005	0.0031	0.0003
	T^W	0.0524	0.0484	0.0515	0.0537	0.0591	0.0555
	T	0.0529	0.0491	0.0522	0.0542	0.0622	0.0558
Spain	T^B	0.0057	0.0053	0.0058	0.0062	0.0061	
	T^W	0.0509	0.0504	0.0501	0.0496	0.0481	
	T	0.0566	0.0556	0.0559	0.0558	0.0542	
France	T^B	0.0139	0.0134	0.0134	0.0139	0.0141	0.0147
	T^W	0.0237	0.0246	0.0260	0.0264	0.0274	0.0259
	T	0.0376	0.0380	0.0394	0.0403	0.0416	0.0406

Рис. 3. Дизагрегація індексу на міжгруповий і внутрішньогруповий

Прослідкувати, чи виконується правило:

$$T = T_B + T_W.$$

Визначити, що характеризує кожний із компонентів індексу Тейла? Як прокоментувати те, що, наприклад, у Німеччині міжгруповий індекс незначно менший за внутрішньогруповий, у той час як у Греції розрив є доволі великим?

Зробити висновки за кожною з наведених країн та пояснити в яких країнах ситуація подібна?

Завдання 2. На рис. 4 подано 6 діаграм Морана, побудованих на реальних даних.

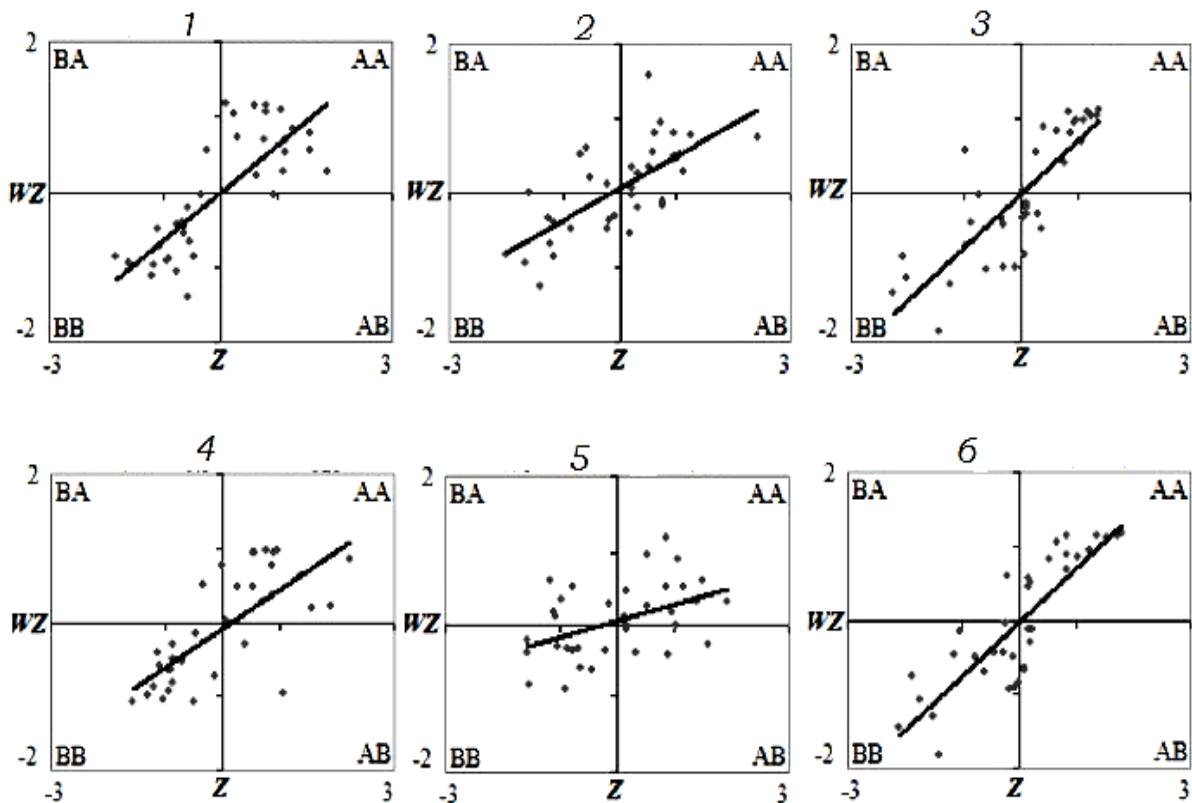

Рис. 4. Діаграми Морана

Проаналізувати кожну із них. Відповісти на запитання:

- якщо індекс Морана не був розрахований, чи можна визначити, яка діаграма відповідає найбільшому індексу, а яка найменшому;
- яку назву має кожний із квадрантів;
- на якій діаграмі відсутні менш розвинуті регіони в оточенні більш розвинутих;
- яка діаграма характеризує практичну відсутність просторової залежності.

Тема 6. Міжнародні та національні регіональні статистичні порівняння

Питання для самостійного опрацювання

1. Методи аналізу структурних відмінностей у регіоні.
2. Центрографічні методи у регіональній статистиці.
3. Сутність міжнародного індексу щастя.
4. Паритет купівельної спроможності та його використання у міжнародних індексах?
5. Ефект Гершенкрона та причина його виникнення.
6. Сутність, практичне значення, недоліки рекурсивної моделі розрахунку річних зведених індексів цін на підставі помісячних індексів динаміки цін.
7. Методика оцінювання якості життя, яка базується на переліку "знакових предметів"?
8. Сутність полікритеріального рейтингування та можливість його застосування під час оцінювання регіонів.
9. Ключові недоліки, притаманні формуванню та застосуванню рейтингових методик.
10. Альтернативні методики оцінювання регіонального розвитку.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Наявні такі дані (табл. 11).

Таблица 11

Дані про населення двох регіонів

Група населення	Середня очікувана тривалість життя, років		Структура населення за статтю, %		
	Регіон А	Регіон Б	Регіон А	Регіон Б	Стандартна
Чоловіки	72	62	46	52	49
Жінки	78	65	54	48	51
Разом	—	—	100	100	100

Розрахувати територіальні індекси середньої очікуваної тривалості життя населення двох регіонів. Зробити висновки.

Завдання 2. За наведеними в табл. 12 даними визначити територіальні індекси продуктивності праці змінного і фіксованого складу, пояснити їх економічний зміст, особливості розрахунку.

Таблиця 12

Продуктивність праці за галузями промисловості

Галузь	Продуктивність праці одного робітника за регіонами, тис. грн		Галузева структура робітників за регіонами, %		
	А	В	А	В	У середньому у двох регіонах
Видобувна	32	35	40	20	30
Переробна	65	72	60	80	70
Промисловість у цілому	51,8	64,6	100	100	100

Завдання 3. Рівень ринкових цін на молочні продукти та обсяг їх реалізації в двох регіонах характеризуються такими даними (табл. 13).

Таблиця 13

Обсяги продажу та ціни на молочну продукцію

Продукт	Регіон А		Регіон Б	
	ціна за 1 кг, грн	обсяг реалізації, т	ціна за 1 кг, грн	обсяг реалізації, т
Молоко	3,5	76	3,5	68
Масло	10,0	45	11,0	39
Сир	15,0	60	14,0	55
Ряжанка	4,0	52	3,8	54

Розрахувати двома способами територіальний індекс цін регіону А щодо регіону Б. Зробити висновки.

Завдання 4. Провести аналіз комплексного розвитку регіонів за такими етапами:

1) розрахувати показники трьох блоків: економічного розвитку (ВДВ на одну особу, інвестиції в основний капітал, обсяги роздрібної торгівлі,

обсяги продукції сільського господарства, обсяги експорту), соціального розвитку (рівень безробіття, коефіцієнт народжуваності, забезпеченість населення житлом, рівень середньомісячних доходів, кількість лікарняних ліжок на 1 000 осіб населення), екологічного розвитку (рівень захворюваності населення, рівень забрудненості території, частка населення, що мешкає на забруднених територіях, рівень смертності, рівень дитячої смертності);

2) розрахувати приватні індекси розвитку регіонів за кожним блоком показників;

3) розрахувати інтегральний індекс за регіонами за кожним із блоків показників;

4) графічно відобразити інтегральний розвиток регіонів України за кожним із блоків показників;

5) провести рейтингове оцінювання регіонів за кожними блоком показників;

6) розрахувати інтегральний індекс стійкого розвитку регіонів;

7) розрахувати узагальнюючі коефіцієнти за кожним показником із вказаних блоків;

8) графічно відобразити інтегральний рівень економічного, соціального та екологічного розвитку регіонів України та окремо Харківського регіону;

9) зробити групування регіонів за інтеграційним індексом стійкого розвитку та виділити прогресивні, середньо розвинені та проблемні регіони.

Зробити висновки.

Рекомендована література

Аксьонова І. В. Регіональна статистика : конспект лекцій / І. В. Аксьонова. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2008. – 128 с.

Антонюк Л. Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн: регіональний аспект / Л. Л. Антонюк // Міжнародна економічна політика. – 2005. – № 1. – С. 45–68.

Байнев В. Ф. Экономика региона : учеб. пособ. / В. Ф. Байнев, С. А. Пелих. – Мн. : Академия Управления при Президенте Республики Беларусь, ИВЦ Минфина, 2007. – 272 с.

Валинурова Л. С. Управление территориальным развитием : учеб. пособ. / Л. С. Валинурова, Л. Г. Ахтариева, Н. З. Мазур. – Уфа : БАГСУ, 2012. – 116 с.

Вітлінський В. В. Моделювання економіки : навч. посіб. / В. В. Вітлінський. – К. : КНЕУ, 2003. – 408 с.

Галдин М. В. Методические подходы к выявлению асимметрии социально-экономического развития муниципальных образований региона (на примере Омской области) / М. В. Галдин. – Омск, 2004. – 194 с.

Герасимчук З. Комплексна оцінка рівня стійкого розвитку регіонів України / З. Герасимчук // Економіка України. – 2002. – № 2. – С. 34–42.

Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети : монографія / за ред. З. С. Варналія. – К. : НІСД, 2007. – 820 с.

Диагностика развития регионов: структура, границы, методы : монография / В. Н. Василенко, П. В. Гудзь, О. А. Кратт и др. ; под науч. ред. В. Н. Василенко. – Донецк : Юго-Восток, 2009. – 286 с.

Ларина Т. Н. Курс региональной статистики : учеб. пособ. для студентов специальности 080601 "Статистика" / Т. Н. Ларина. – Оренбург : Издательский центр ОГАУ, 2009. – 148 с.

Парфенцева Н. Міжнародні статистичні класифікації в Україні: впровадження й використання : навч. посіб. / Н. Парфенцева. – К. : Основи, 2000. – 351 с.

Побурко Я. О. Основи організації регіональної статистики / Я. О. Побурко. – Львів : НАН України, ІРД, 2004. – 196 с.

Полынев А. О. Межрегиональная экономическая дифференциация: методология анализа и государственного регулирования / А. О. Полынев. – М. : Эдитриал УРСС, 2003. – 208 с.

Прикладная статистика: современные подходы и инструментарий анализа массовых явлений и процессов : монография / под ред. Е. В. Раевневой, Н. А. Кизима. – Х. : ФЛП Либуркина Л. М. ; ИД "ИНЖЭК", 2010. – 288 с.

Раєвнєва О. В. Диспропорційність соціально-економічного розвитку регіонів України: інструментарій оцінювання та регулювання : монографія / О. В. Раєвнєва, О. Ю. Бобкова. – Х. : ВД "ИНЖЕК", 2014. – 264 с.

Семкина О. С. Региональная экономика и управление / О. С. Семкина, Г. Г. Чахкиев. – М. : Финакадемия, 2009. – 86 с.

Король В. Балансові міжрегіональні моделі в аналізі соціально-економічних зв'язків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.esona.at.ua/Vypusk_3/korol.pdf.

Про запровадження комплексної оцінки соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та Севастополя [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/833-2007-п>.

Про затвердження Порядку здійснення моніторингу соціально-економічних показників розвитку регіонів, районів та міст обласного, республіканського в Автономній Республіці Крим значення для визнання територій депресивними : Постанова КМУ № 235 від 2 березня 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/235-2010-%D0%BF>.

Русак И. Н. Методика региональных экономических исследований [Електронний ресурс] / И. Н. Русак. – Режим доступа : ekonomika.by/downloads/Rusak.doc.

Сайт Головного управління статистики в Харківській області. – Режим доступу : <http://uprstat.kharkov.ukrtel.net>.

Сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

Сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. – Режим доступу : <http://www.minregionbud.gov.ua>.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Завдання до самостійної роботи
з навчальної дисципліни
"СТАТИСТИКА
РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ"
для студентів спеціальності
8.03050601 "Прикладна статистика"
денної форми навчання**

Укладачі: **Раєвська** Олена Валентинівна
Аксьонова Ірина Вікторівна
Мілевська Тетяна Сергіївна та ін.

Відповідальний за випуск *Раєвська О. В.*

Редактор *Бутенко В. О.*

Коректор *Міхно В. В.*

План 2015 р. Поз. № 127.

Підп. до друку 01.12.2015 р. Формат 60×90 1/16. Папір офсетний. Друк цифровий.
Ум. друк. арк. 1,5. Обл.-вид. арк. 1,88. Тираж 50 пр. Зам. № 226.

Видавець і виготівник – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Леніна, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*